

I FELTEN ■ Når kvinder fra Mellemøsten flygter til Danmark, får de mulighed for at forlade dårlige ægteskaber. Men det kan koste dem dyrt, hvis de bliver sendt tilbage til deres hjemland.

Frihed på lånt tid

ANIKA LIVERSAGE

Seniorforsker, etniske minoritetsstudier,
VIVE – Det Nationale Forsknings- og
Analysecenter for Velfærd

KLUMME

Danmark har vi en høj grad af ligestilling mellem kønnene. Kvinder forsørger sig selv, og skilsmisse er et accepteret og tilgængeligt valg, hvis man lever i et dårligt ægteskab. I Mellemøsten er situationen noget anderledes. Kvinders beskæftigelsesgrad er lav, så de er ofte afhængige af, at deres ægtemænd forsørger dem. Ved skilsmisse er der ikke en velfærdsstat, som hjælper enlige mødre igennem hårde tider. Adgangen til skilsmisse kan også juridisk være sværere for kvinder end for mænd. Og endelig kan familie og nærmiljø se skilsmissen som et alvorligt brud på gældende normer, hvilket kan føre til udstødelse eller det, som er værre. Bundlinjen er, at mange kvinder i disse lande bliver i deres ægteskaber, uanset forholdene.

Når familier flygter fra et mellemøstligt land som eksempelvis Syrien og får asyl i Danmark, flytter de dermed også til et samfund, hvor kvinder har bedre adgang til at forlade deres mænd. Det vælger nogle at gøre brug af. Det resulterer i, at dele af flygtningemiljøerne klandrer den stat, de er flygtet til, for at undergrave familiens enhed. De finder det destabiliserende og forkasteligt, når nogle kvinder så åbenlyst bryder med etablerede normer og praksisser fra deres hjemlande.

DET OFFICIELLE DANSKE perspektiv vil dog være, at kvinderne endelig skal gøre brug af deres nye frihedsrettigheder og ikke længere finde sig i mænds undertrykkelse. Får de sociale myndigheder mistanke om, at børn for eksempel udsættes for eller overværer vold i familien, kan kvinder faktisk komme under pres for at forlade deres mænd. Ellers kan de risikere, at myndighederne fjerner

Det er nemmere at leve som fraskilt i Danmark end i mange arabiske lande. Foto: Mads Jensen, Scanpix

børnene fra hjemmet for at beskytte dem.

I de seneste år er der dog kommet en ny dagsorden i spil – ændringer, som gør situationen langt mere kompliceret for både kvinder og socialarbejdere. I 2019 vedtog Folketinget nemlig en pakke af lovændringer, der betegnes som »paradigmeskiftet« i dansk udlændingepolitik. Med lovpakken blev årtiers fokus på, at flygtninge skal integreres i Danmark, vendt mod en dagsorden om, at de skal sendes hjem. Som hovedregel skal flygtninges og familiesammenførtes opholdstilladelse nu inddrages eller ikke forlænges, så snart det er muligt. Det rejser tvivl om, hvordan flygtningekvinder, der lever i dysfunktionelle ægteskaber, bør forholde sig.

En skilsmisse i Danmark kan give en voldsramt kvinde en bedre fremtid. Men inddrages opholdstilladelsen, skal den fraskilte kvinde indstille sig på en svær fremtid i eksempelvis Syrien. For det første kan det være vanskeligt at forsørge sig selv og sine børn i et land med en mandlig forsørgermodel. For det andet kan hun blive udsat for såvel chikane i nærmiljøet som alvorlige repressalier fra familimedlemmer, der måske mener, at hun med sin skilsmisse – og sit efterfølgende »frie« liv i Europa – har krænket deres ære. For det tred-

je kan det juridisk være et problem, hvis en dansk skilsmisse ikke tillægges gyldighed i det land, kvinden hjemsendes til.

HVOR ALVORLIGT EN KVINDE kan opleve frygten for at skulle udrejse af Danmark efter en skilsmisse, hører jeg om i et interview med en kvinde, jeg kalder Warda. Tilbage i Syrien blev hun gift med en mand, der viste sig at være voldelig. Det kunne hun intet stille op imod, og i 2016 blev hun familiesammenført til Danmark, hvortil han havde fået asyl. I det år, parret havde været adskilt, havde manden besluttet sig for, at han alligevel ikke ønskede Warda som hustru.

Han endte med korporligt at sparke hende ud af deres bolig, og Warda måtte henvende sig til de danske myndigheder for at få hjælp. Det fortæller hun følgende om: »Da jeg fortalte min sagsbehandler, at han ville skilles, fortalte hun mig, at jeg så ville blive sendt tilbage til Syrien. Jeg sagde, at jeg ville begå selvmord frem for at vende tilbage til Syrien. Jeg ville ikke udskames (...) Jeg tænkte: 'Hvorfor skal jeg så leve?' Så jeg tog alle de piller, jeg havde, på én gang.«

I forbindelse med deres brud ringede Wardas mand til hendes forældre i Syrien og gav hende skylden for skilsmissen. Ifølge Warda

sagde manden om hende, at hun »ønskede at leve som kvinderne i Europa. Han fortalte, at deres datter ønskede at få en kæreste og ikke ville leve som os, men som de europæiske piger (dvs. med sex uden for ægteskab, red.). Så derfor vil min far og bror ikke tale med mig. Og de har sagt, at hvis jeg kommer tilbage til Syrien, vil de slå mig ihjel«.

Warda overlevede dog de piller, hun slugte. Hun fandt også ud af, at sagsbehandleren havde givet hende forkert besked om, at hun umiddelbart ville miste sit opholdsgrundlag, og Warda har siden levet i Danmark. Men selvmordsforsøget viser, hvor forfærdelig en hjemsendelse ville være for hende.

I MANGE TILFÆLDE VIL en skilsmisse – uanset om den sker på kvindens eller mandens initiativ – ikke umiddelbart betyde, at kvinder skal udrejse. Men det vil ofte gøre, at syriske flygtningekvinder tildeles en § 7,3-opholdstilladelse. Dette er det mest usikre opholdsgrundlag og dermed også de opholdstilladelser, som først vil blive inddraget, hvis situationen i Syrien forbedres. Dermed skal man – måske – retur til det land og den familie, som kan se så negativt på en skilt kvinde.

Det er naturligvis ikke sikkert, at opholdstilladelsen nogensinde inddrages. Eller måske kan fraskilte kvinder få tilkendt ophold, fordi det vurderes for farligt for dem at rejse tilbage til Syrien. Men bare usikkerheden om, hvorvidt man kan blive i Danmark eller ej, kan udelukke skilsmisse som en mulighed.

Paradigmeskiftet i udlændingepolitikken er også en udfordring for frontmedarbejdere. Får de viden om vold i et hjem med børn, kan de være forpligtede til at handle og presse kvinden til at forlade sin mand, hvis ikke myndighederne skal fjerne børnene. Hvilket ansvar har de danske myndigheder så, hvis kvinden går fra sin mand og nogle år senere mister sit danske opholdsgrundlag og bliver bedt om at vende tilbage til Syrien?

Det er den komplicerede situation, som paradigmeskiftet har medført i Danmark i dag.

Paradigmeskiftets konsekvenser. Flygtninge, stat og civilsamfund, redigeret af M. Rytter m.fl. Bogen kan downloades gratis.

STJERNEKIGGER

Andreas på morgenhimlen

Denne fredag skulle Andreas Mogensen meget gerne efter planen være på vej til Den Internationale Rumstation ISS. Opsendelsen er sat til klokken 9.49 dansk sommertid, men erfaringerne viser, at rumopsendelser sagtens kan blive udsat – sikkerheden kommer først.

Selvom rumstationen passerer hen over vores himmel flere gange dagligt, og selvom den er på størrelse med en fodboldbane, kan vi ikke se den ved dagslys. Det skal passe sammen med mørke

ved jordoverfladen og sollys i de omkring 420 kilometers højde, hvor rumstationen kredser, og det gør det morgener eller aftener med mellemrum.

Fra 27. august og frem til 8. september kan man se rumstationen som en kraftigt lysende prik, som adstadigt bevæger sig fra en vestlig retning mod venstre til en østlig retning, lavt på den sydlige himmel. Det sker hver morgen imellem klokken 4 og 5.40. Fra 14. september og til 2. oktober finder vi rumstationen på aftenhimmel imellem klokken 19.50 og 22.30.

OLE J. KNUDSEN

Mellem 27. august og 8. september kan man tidligt om morgenen se rumstationen ISS som en kraftigt lysende prik, der bevæger sig fra vest mod øst, lavt på den sydlige himmel.